

Stability policing jako nowy model peacekeepingu — notatka z seminarium Centrum Doskonałości NATO w Vicenzy

dr Joanna Siekiera

21.07.2021

Notatka w skrócie:

– Misje pokojowe ewoluowały od misji jedynie zapobiegających powrotowi do konfliktu w misje głęboko zaangażowane, mające na celu odbudowę struktur narodowych i społeczeństwa obywatelskiego przy jednoczesnym zapewnieniu trwałego pokoju i bezpieczeństwa.

– *Peacekeeping* wchodzi w zakres szerszych kompetencji operacji reagowania kryzysowego (*Crisis Response Operations*, CROs) — jednego z głównych zadań NATO jako organizacji defensywnej.

– W ramach NATO instytucją szkoleniową, ale także promującą SP (o wciąż nikłym stopniu wykorzystanego potencjału) jest *NATO Stability Policing Center of Excellence* w Vicenzy we Włoszech.

Utrzymywanie pokoju (*peacekeeping*), zgodnie z terminologią przyjętą przez NATO na potrzeby organizacji, oznacza wysiłek na rzecz wspierania pokoju, mający na celu pomoc w realizacji zawieszenia broni lub osiągnięciu porozumienia pokojowego oraz pomoc w stworzeniu podstaw trwałego pokoju. Należy dodać, iż wszelkie operacje pokojowe prowadzone są za strategiczną zgodą wszystkich głównych stron konfliktu, w przeciwnym bowiem wypadku „wymuszona pomoc” mogłaby być odczytana jako bezprawna ingerencja w sprawy wewnętrzne państwa. *Peacekeeping* wchodzi w zakres szerszych kompetencji operacji reagowania kryzysowego (*Crisis Response Operations*, CROs) — jednego z głównych zadań NATO jako organizacji defensywnej. Owo reagowanie wiąże się z koniecznością radzenia sobie z wyzwaniami wynikającymi głównie z sytuacji pokonfliktowych, gdyż problemy społeczne, prawne i ekonomiczne nie kończą się z chwilą zawieszenia działań wojennych. Stąd zasadnicze jest zapewnienie ludności długoterminowego bezpieczeństwa — także kolejnym pokoleniom. Operacje pokojowe wspierają niefunkcjonujące czy też bardzo słabe instytucje państwowe i samorządowe, zapobiegając wznowieniu działań wojennych oraz angażują inne organizacje międzynarodowe czy regionalne, podmioty publiczne i prywatne poprzez wszechstronne, kompleksowe podejście. Wspierają one reorganizację instytucji państwowych, działania rozbrojeniowe, demobilizacyjne i reintegracyjne, a także powrót osób wewnętrznie przesiedlonych (*internally displaced persons*, IDPs) i uchodźców. Z biegiem czasu operacje pokojowe ewoluowały jednak od przekonywania stron do zaprzestania walki i zapobiegania powrotowi do konfliktu w misje

głęboko zaangażowane w konflikty wewnętrzne, mające na celu odbudowę struktur narodowych i społeczeństwa obywatelskiego przy jednoczesnym zapewnieniu trwałego pokoju i bezpieczeństwa.

(zdjęcie prywatne ze zbiorów autorki)

W tym duchu, w ramach Sił Stabilizacyjnych NATO (*Stabilization Force*, SFOR) w Bośni i Hercegowinie pod egidą ONZ, wymyślono nowe i unikalne narzędzie, które zostało następnie zaimplementowane w celu osiągnięcia długotrwałej stabilizacji. 6 sierpnia 1998 roku wdrożono pierwszą Międzynarodową Jednostkę Specjalistyczną (*Multinational Specialized Unit*, MSU). Była to silna jednostka policyjna wielkości pułku policyjnego, wyposażona i wyszkolona do wykonywania szerokiego zakresu zadań policyjnych i wojskowych w pełnym spektrum operacji, od wzmacniania narodowych sił policyjnych (*Indigenous Police Forces*, IPF) do przywracania praworządności i ochrony praw człowieka. Ta idea z czasem przekształciła się w obecną koncepcję *stability policing*. W językach państw sojuszniczych NATO koncepcja ta jest nowa, wciąż dopracowuje się jej założenia i możliwe spektrum wykorzystania, stąd — przynajmniej na razie — nie tłumaczy się jej na języki narodowe.

To właśnie wojskowy status, wraz z możliwościami pochodzącymi z wykształcenia oraz uzbrojenia, połączony z policyjnym (a zatem cywilnym) podejściem do wykonywania swoich obowiązków oraz znajomością realiów lokalnych społeczności daje SP ogromny potencjał. Obrazuje to dosadnie filmik instruktażowy Centrum Doskonałości NATO (*NATO Stability*

Policing Centre of Excellence, CoE w Vicenzy, w północnych Włoszech¹. W trakcie trwania, ale także po zakończeniu konfliktu zbrojnego, instytucje państwowe są słabe, a często wcale nie funkcjonują. Wówczas najmniejsze problemy cywilne, jak chociażby kradzieże, urastają do rangi plagi, gdyż nie ma organów, które zajęłyby się tym pod względem merytorycznym i formalnym. Trudno w takiej sytuacji oczekiwać — choć wynika to z mandatu organizacji takich, jak NATO, ONZ czy UE — aby zewnętrzna, międzynarodowa organizacja używała sił wojskowych do schwytania złodzieja. Tu unaoczniała się potrzeba stworzenia nowej siły zbrojnej, która zajęłaby się cywilnymi potrzebami miejscowej ludności, niemającej możliwości uzyskania pomocy od organów ścigania.

MSU, a obecnie SP to nowy model utrzymywania pokoju, bardziej elastyczny i precyzyjnie dopasowany do potrzeb mieszkańców terenu pokonfliktowego. Koncepcja ta spełnia się najczęściej poprzez zapewnienie „podstawowych” działań policyjnych i wzmacnianie pozycji członków społeczeństwa obywatelskiego. W rzeczywistości to nowe, holistyczne podejście stwarza warunki sprzyjające zajęciu się pierwotnymi przyczynami konfliktów właśnie poprzez zapewnienie ochrony ludności cywilnej i pomocy humanitarnej, a także przywracanie praworządności (efektywne działanie policji, straży, sądów).

W 2016 roku NATO opracowało *Allied Joint Doctrine for Stability Policing* — dokument rangi prawnej, rozumiany w doktrynie prawa międzynarodowego jako traktat organizacji międzynarodowej, z którego wynikają normy prawnie wiążące. Publikacja ta zdefiniowała SP jako „działania związane z policją, mające na celu wzmocnienie lub tymczasowe zastąpienie IPF w celu przyczynienia się do przywrócenia i/lub utrzymania porządku i bezpieczeństwa publicznego, praworządności i ochrony praw człowieka”². Głównym celem SP jest zatem stworzenie bezpiecznego środowiska (*safe and secure environment, SASE*), przywrócenie porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz przyczynienie się do stworzenia warunków dla efektywnego zarządzania państwem. W szerokim spektrum konfliktów fundamentalnym celem *stability policing* jest przywrócenie i utrzymanie wystarczającego poziomu bezpieczeństwa lokalnej ludności, aby następnie przywrócić praworządność i możliwość egzekwowania prawa, zaś docelowo wzmocnić lokalne instytucje bezpieczeństwa³.

¹ NATO *Stability Policing Centre of Excellence* w Vicenzie, <https://www.nspcoe.org/about-us/about-stability-policing/>, dostęp: 11.07.2021.

² NATO *Standard AJP-3.22 Allied Joint Doctrine For Stability Policing*, edycja A, wersja 1, 14 lipca 2016, część II — „Terms and Definitions”.

³ *Ibidem*, 0103.

CoE w Vicenzy powstało w efekcie dwóch inauguracyjnych konferencji w marcu i czerwcu 2014 roku, aby następnie w 2018 roku zyskać akredytację jakości od *Headquarters, Supreme Allied Commander Transformation* (HQ SACT). Kontrybutorami (*Sponsoring Nations*, SNs) logistycznymi oraz finansowymi są państwa sojusznice: Czechy, Francja, Grecja, Hiszpania, Niderlandy, Polska, Rumunia, Włochy oraz Turcja. Centrum podzielone jest na trzy sekcje: Doktryna i Standaryzacja, *Lessons Learned* oraz Trening i Szkolenia. Autorka miała przyjemność odbyć kurs *Stability Policing for Leaders* w lutym br., po którym nawiązała bliższą współpracę z CoE. 6 lipca odbyło się kolejne seminarium, na które autorka została zaproszona jako ekspert od prawa wojennego⁴. Efektem finalnym serii spotkań pod tytułem „The Applicable Legal Framework for Stability Policing within NATO Land Operations” będzie wydanie książki poświęconej SP w operacjach lądowych NATO. Jest to *novum*, gdyż próżno szukać opracowań naukowych czy nawet popularnonaukowych na temat SP. Planowana jest kontynuacja książki stanowiącej poradnik dla praktyków tej nowej metody utrzymywania pokoju oraz dla pracowników wojskowych i cywilnych NATO w celu zrozumienia samego pojęcia i jego wciąż w nikłym stopniu wykorzystanego potencjału.

⁴ Celowe użycie terminu „prawo wojenne” zamiast chwytliwie brzmiącego „prawa humanitarne”.

O AUTORCE

Dr Joanna Siekiera. Prawnik międzynarodowy, doktor nauk społecznych, adiunkt na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Bergen w Norwegii. Była stypendystką rządu Nowej Zelandii na Uniwersytecie Victorii w Wellington, niemieckiego Institute of Cultural Diplomacy, francuskiego Institut de relations internationales et stratégiques. Uzyskała certyfikaty Rosyjskiej Szkoły Prawa Humanitarnego, UN CIMIC Training School oraz NATO Stability Policing Centre of Excellence.

JEŻELI DOCENIASZ NASZĄ PRACĘ, DOŁĄCZ DO GRONA NASZYCH DARCZYŃCÓW!

Z otrzymanych funduszy sfinansujemy powstanie kolejnych publikacji.

Możliwość wsparcia to bezpośrednia wpłata na konto Instytutu Nowej Europy: 95 2530 0008
2090 1053 7214 0001 tytułem: „darowizna na cele statutowe”.